

Bez Krista
žádný spasen
být nemůže

4. *Horyphae*, totiž kacíři, kteříž učí, že každý podle svého zákona spasen bude, a takoví že nesmějí se mnoho vyjevovati, sic jináče že by o hrdlo přišli. Já mám za to, že i v křesťanstvu mnoho takových jest, kteříž smešlejší, že tak dobře židé, pohané světsky dobře živi jsouce, každý v svém náboženství spasen bude. Ale jináče praví sám Syn boží, že kdo v něho nevěří, že již jest odsouzen. A svatý Pavel k Efezským mluvě praví, že dokud jsou byli bez známosti Krista Pána, že jsou byli *athēstae*, to jest bez Boha, a kdož jest bez Boha, ten také bez naděje k spasení. A protož jak jest veliká věc a lidským i andělským jazykem nevystižitelná křesťanstvem býti, totiž živé víry v Krista a tak losu svatých v světě dojíti, o tom dále se poví.

Já jsem také některé z těchto vídal i s nimi mluvil, ale naposledy tak mnoho jsem těch rozdílů nacházel, že jsem soudil rovně tak za potřebné býti ty rozdílů jejich věděti, jako kdyby slyše rozdílne satanovy legiony, totižto veliké houfy jmenovati s rozličnými povinnostmi, chtěl bych je také, jak jim říkají a jaké jsou povinnosti. A když Syn boží vymítaje dábla z toho něného, jako se potom do sviní dal, ptal se ho, jak mu říkají, on odpověděl, že jest jich legion a že jim říkají *skotos*, což z řeckého na česko se vykládá tma. Tak i my křesťané, kteříž v světě Kristovím chodíme a z něho poznáváme, jak v přehrozně dábelské temnosti Turci bydlí, nemnoho nám na tom záleží, jaké ty tmy jejich rozdílly mají, když víme, že tmy pouhé jsou a nic s světlem evangelium Kristova (kteréž samo k spasení osvěcuje a bez něhož žádný spasen býti nemůže) činiti nemají. Nebo jaká společnost Krista s Belialem a tmy s světlem, jakž apoštol praví. Ale mezi námi křesťany jiný jest způsob v rozdílích. Nebo o těch, kteříž základ písem prorockých a apoštolských mají a na tom jediném gruntu, totiž Kristu Pánu, Bohu a člověku pravěm stavějí, jináče svatý Pavel k Korintským mluví. A figurovalo to i staré židovské křesťanství, byvší na judské a izraelské rozděléné, v nichžto ačkoli rozdílne náboženství byla, ale však že Písmo svatá

a zákon boží měli, k němu se — ač s mnohými mdlobami — přiznávali, předece Pán Bůh i uprostřed modlářův izraelských, kteří chudší království židovské sužovali a čím tonější počtě boží se rouhali, lid sobě vybíral a ty u vidění Ezechiele proroka znamením svým poznamenával, netoliko kteříž neskláněli kolien svých před Báalem, ale kteříž i úpěli nad těmi modloslužebnostmi a nemohli pro mdlobu a nestatečnost svou sami sobě i jiným z toho pomoci: ale toto jinam přináleží.

Kapitola XXI.

Správa
a regiment
turecký

Ukazuje, že Turci v správě světské dosti způsobní jsou i chytrí. A tu dobře praví: Nebo ačkoli nemohou připodobněni býti staré monarchii, a předně římské, v nížto pěkná *politia*, to jest regiment a řád i všecka početnost a šlechtetnost světská se skvěla, však nicméně dosti rozumu a správy mají k spravování své *monotyranidiis*, to jest svého tyranství, kteréžto velikou rozpuštělostí a velikou při té rozpuštělosti poslušností stojí.

Turecká moc
v rozpuštělosti
a v poslušnosti
stojí

A mohl by někdo říci, že jsou to věci sobě protivné. Ale při Turcích z rozpuštělosti svazek jednoty, rozšíření království jejich pochází, a to tím způsobem, že z strany náboženství kdo jen zevnitřní povrchní ceremonie turecké, a ještě ledabylo, zachovává, ten, by nejrozpuštěleji proti Bohu živ byl, předece dobrým *musmanem*, totiž věrným Bohu zůstává a žádného hříchů Turci netrescí, než kdo by Mahometovi zlořečil a kdo se zlodějství a mordův dopouštějí. A tak první svazek tureckého království a regimentu jest rozpuštělost, pod kterýžto regiment všichni Boha prázdni rádi se dávají.

Druhý svazek regimentu jejich jestu převeliká rozpuštělost proti Bohu a k své světské vrchnosti poslušnost, takže tam nemnoho psaných práv se nachází, ale *sic volo, sic juves*, totiž co král káže a mti chce, buď zle neb dobře, to za právo býti musí. A každý, kdo nad jakým houfem ustaven jest hlavou, ten má jakž nad nimi, tak i nad stat-

ky a životem jich plně právo. Ku příkladu od beka nejde apelací k zancanbekovi, od zancanbeka nejde k bekerbekovi od bekerbeka nejde k bašovi, od baše nejde k visirbaše, od visirbaše nejde k vezirzembashaovi, kterýžto jest místodržící císařský, a od něho také nejde apelací k císaři. A tak v svém spravování muž být tyranem jak chce každý, kdo nad jiným vládne, jen toliko aby se vrchnímu, kdo jest nad ním, zachoval a ten vrchní dále po stupních až k císaři aby se líbiti hleděl. Císař pak aby nebyl povinen žádného počtu z svého spravování vydávati, aniž kdo smí se o to pokusiti, když největší tyranství provozuje a ouřady, hrdla, statky beze všeho právního vyslyšení beře, aby kdo říci směl: Proč to činíš?

Nález turecké

Ku příkladu když toho budinského baši léta 1578., kterýž mnoho peněz měl a císaři jich půjčiti nechtěl, zaškrtiti dal, ptal jsem se Turkův, jaký nálež na něj i na jiné mnohé baše a beky, kteréž tak císař zaškrtiti dal, vynesli. Právili mi, že ten nálež slove po turecku *emrpadescha*, to jest na česko poručení císařské.

A takového způsobu při žádných předešlých monarchiích pohanských se nenachází, aby sám toliko jeden tyran vládl, ale jakž Persiani, tak i Římané měli svá knížata, bez nichžto nesměli sami o hlavu knížete souditi.

Odkudž pochází, že časté mezi Turky proměny mezi velkými pány jsou, žádných mezi nimi rodů není, žádných svých statků dědičných nemá, žádný rozdíl v osobách není. Kdo dnes pánem, zejtra muž být chlapem, a kdo dnes chlapem, zejtra muž být velikým pánem. A ta proměna obecnému lidu se líbí, nic sobě toho nezosklivuje, že čeho prve neměl, toho že zase může opykat, byt třeba v týmdni po takové slávě zaškrčen být měl.

A protož mezi nimi žádné lásky není, než kdo koho z lopaty shoditi může, ten to činí, a kdo jakou neposlušnost dosti malou a špatnou proti císaři některého velkého pána najevo vynes, ten nebo na jeho místo, hodí-li se k tomu, bývá povolán, aneboližto jiným počtívým ouřadem darován. A ten, který se tý neposlušnosti dopustil, bývá z ouřadu svržen a takovým Turci *masul* říkají, což

jsm sám často velmi vídával. A tak Turci, by nechťeli, musejí v poslušnosti císařské státi, a nesmějí jedni s druhými proti němu, by pak nevícejí tak ukrutného tyrana (jenž beze všeho vyslyšení vše činí) nenáviděti, jakž pak nenávidí, reptati proto, že jeden druhému nevěří, by jej o ouřad jiný aneboližto o hrdlo nepřipravil. A toť jsou ti svazkové jejích regimentu.

A jakož pak na větším díle Turek země křesťanské drží, ty jakž předešlé, co kdy sobě podmaňuje, tímto způsobem spravuje: Totiž že nejprvé hledí v podmaněných zemích všecko panstvo a ryřstvo vyhladiti, a co mečem nepobje, to do nějakých nejdalších krajin dá na díla těžká v poutách zavěsti. Lidu pak robotného v vesnicích nechává. Jakož pak na větším díle vesnice pod Turkem křesťané jsou a každá ves má svého *cadži*, to jest rychtáře, odkudž snad naši Čechové pro ukrutnost těch rychtářův tím jménem kaly jmenují. A ti rychtáři turečtí k tomu dohlédají a nebohé sedláky křesťanské k tomu co nějak hovada ženou, aby na ty Turky vojáky, kteříž z těch vesnic své vychování mají, pilně robotovali a v rolích pracovali.

Nebo Turci nejsou žádní hospodáři, a řídci také řemeslníci, než toliko vojáci a chtějí z mozolů a z robot a z potu křesťanského, ano i z krve jich živi býti. K tomu když v obležení jakých zámků jsou Turci, ženou ty nebohé křesťany k šturmům, a to v nesčílném počtu. A těch sobě Turci nic neváží, jen toliko abychom my se na nich z počátku mordující je unavili a nimi aby se příkopy vyplňovaly. Odkudž to pochází, že Turci nejzmužlejší jsou, když mají pevnost oblehnouti. Nebo ti hlavať, totiž bašové turečtí, žádného nebezpečení se nebojí. Ale kdež se mají polem potkati, tuť jsou bážliví, věduce, že takový sedlský lid jim spíšeji ke škodě nežli k platnosti jest.

A protož nemůžeme dobře dáti k tomu přijíti, abychom se toliko Turkům z pevností bránili, protože nezvítězíme, ale unavením se prohráme. Ale když polem na retuňk jedeme, tuť nejsou tak zmužilí jako tehdáž, když, nemajíce

Správa turecká
a jeho turecké
podmaněných
zemí
křesťanských

žádného nepřítele za sebou, lid svůj robotný a předně křesťany, majíce je všudy po zadu střelbou obklíčené, k šturmu ženou a sami páni na to se dívají. Ale když vidí, že se k polní bitvě schyluje, tuť dřív času utíkají.

Ale nad ty nade všechny věci nejtežší ta věc jest, že dítky křesťanské k svým ohavnostem berou, kterýmž Turci říkají, když je již z sebou vezmou a obřeží, *aczamoglan*, to jest začátečná pacholata. A těch císař turecký do mnoha tisíc má, všechněm modré sukničky a žluté chocholaté klobouky dává a po všech svých panstvích i jiným páním k rozdílným pracem rozdává a z nich potom janičary dělá. Kteříž aťkoliv z krve křesťanské pošli, však jsouc již poturečeni, nejhorší jsou proti křesťanům.

A tu viděti, jak Turek s podmaněnými křesťany nakládá, čehož od počátků světa žádná pohanská moc žádne mu národu nečinila. Nýbrž když asyrská, perská, řecká, římská monarchie mnohé národy sobě podmaňovaly, nechávaly podmaněných netoliko při jejich rodích, manželkách, dítkách a státcích jejich, ale i krále z jejich národu jim dosazovaly, jen aby toliko v poplatku a poslušenství císařském zůstávaly. Ale tento všech tyranův arcityran jiný způsob, jakž jsme již slyšeli, zachovává.

Protož mnozí křesťané nejsou povědomi toho těžkého jha tureckého; když na ně jejich křesťanská vrchnost probáhá, země nějaké berně vzkládá, ano i když Pán Bůh chce je pod křesťanskou vrchností sobě skrze kříž průbovati, říkati tak zoufale smějí, že by tak rádi pod Turkem jako pod zlou křesťanskou vrchností bydleli.

Tak jest sice, že Turek pro víru *inquisici* nedrží, nedá mučiti, pálti ani mordovati. A medle kdo z císařův římských křesťanských a na větším díle z králův a knížat křesťanských kdy to činil? Neb nyní zdalíž to všickni činit? Ale kdož pod Turkem jsou, tiť ustavičnou *inquisici* trpí, tiť každodenně i podlé těla, i podlé duše sami se trápí a mučí, když podlé těla víc než hovadské roboty postupují, a podlé duše, když jim jejich milé dítky odjímají, ano když žádnému osvícenému a učenému knězi nedají mezi nimi mnoho kázati a tím nejlepším pokrmenem Slova

Repiáci
křesťanští
proti
křesťanským
vrchnostem

božho je krmiti, pravě, že by lid sedlský k pozdvžení přivedli.

A kdo ví, k čemu Pán Bůh tak mnoho křesťanův pod Turkem zanechal, snad na způsob lidu izraelského pod faraonem, aby, když by plnost času od Boha předpověděných přišla, zase tento snižený lid s pomocí křesťanské vrchnosti Turka, totiž toho Goga a Magoga na horách izraelských porazil.

A dejž Bože, aby tito Rácové, kteříž jsou se nyní Turkem zprotivili, pravý začátek toho byli a jiným ku příkladu sloužili, tak aby Turci umenšení a svou zkázu brali.

Což bohdá očekávati jest, jen pokudž mezi námi křesťany láska a svornost a snášení nedokonalostí našich zůstáváti bude, sic jináč, kdybychom se sami pro víru Krista Pána utuskovati a mordovati chtěli, přišlo by nám na to, co králům židovským, kteříž byše také jistými soudy božími na dvě rozdělení, a když jedni druhých nedokonalostí snášeti nechtěli, nýbrž sami sebe hubili, potomně okolní pohané mezi nimi fryd brali a je pod moc svou podmanili. Ale to nechť jest již dosti o tom mluveno příčinou toho, jaký regiment a správu Turci vedou.

K posledku této kapitoly zmínka se činí o Turcích, že téměř slycháno není, aby kdo z Turkův, kteříž někdy vřknost křesťanskou přijímají, té víře křesťanské z gruntu, totiž z písem Starého a Nového zákona se učil a v ní zmocněn byl, leč co tak povrhne na čas, dokudž žádná příčina k odvrácení se nedá, a vpravdě žet dobře praví, že taková lehká chasa, jak kdo chce, s vírou se mění.

A jesť to jistý důvod zavržení od Boha, v kterém národu se nenacházejí lidé horliví, kteříž by Písma svatá čtli a zpytovali a jako z pramene živého svou posilu brali. Nebo kdož pro zachování života nebo pro rozkoš těla, neb lidem k vůli, neb příkladem jiného většího houfu tak věřícího, neb podlé samých spisův lidských věří a od nich toliko a ne od slova božho svou posilu béře, tenť nemůž tak potěšen a s tak čistou nadějí svým spasením jist býti jako ten, kterýž samého Boha k sobě mluvícího v slovu jeho slychává a jest podobný k tomu, kterýž svůj dům na

Proč Pán Bůh
tak mnoho
křesťanův
pod Turkem
zanechal

Vejsraha
křesťanům

Důvod zavržení
od Boha

pisku staví, jenž neostojí v čas povětří vichřic a metelic, totiž pokušení od těla, dábla a světa pocházejících. Ale kdo na gruntu slova božího staví, o čez sem předně i já v této knize z milosti boží usiloval, tohoť stavení, byť se nebe i země bořila, předece ostojí a řeckněť doufanlivě s svatým Pavlem: Vímt, komu jsem uvrhl. A tak o tom ať nyní dosti jest.

Kapitola XXII.

Divné podivody
diábelské
Předivnou jakousi historií o císaři tureckém Murátovi vypisuje. Kterak jednoho času nevole veliká mezi kněžními a rozdílnými sektami tureckými povstala, tak že jsou se o důchody vadili. Byly pak dvě sekty: jedna *tamsmanii* slove s druhá *demršler*. A když se tak o ty důchody vadili, tedy císař turecký, byv v jednom nebezpečenství postaven, že mu na mysl přišlo, aby k jednomu z svých svatých volal, a tu že jest mu se ukázala nějaká osoba v zpusobu té sekty, kteráž *demršler* slove, a tu že jest s císařem obšírně rozmlouvání měla, že císař chtěl všeho panování oželeť a v té sektě v chudobě živ býti. Ale že sám satan naposlady, kterýž se předešle císaři v zpusobu těch nábožných ukázal, ten také že jest jejich lotrovství vyjevil.

Slovo boží

Odkudž zavírá spisovatel knihy této, že křesťané na žádná zjevení ani vidění spoléhati nemají, ale na samé Slovo boží. Poněvadž taková vidění podvodná i mezi pohany satan v zpusobu anděla světlosti provozovati umí.

Kapitola XXIII.

Jistota
náboženství
křesťanského
Vychvaluje pravdu náboženství křesťanského, kterak to v Starém zákoně svůj jistý základ má a kterak Nový zákon v artikulích víry křesťanské ve všem vsudy se srovnávají. Naposlady nariká na ariány a eutychiány, totiž na ty, kteříž věčné božství a pravé člověčenství Krista Pána zapírají. A vpravdě žet sou to hrozně sekty, zvláště ta z samého vřeleného satana ariánská sekta pošla, kteráž pravé božství Syna božího a svatou Trojici zapírá.

Z nížto nyníjší Turci co červi z nějaké hrozně zkažené smrduté mrchy jsou se vylíhli a na nejušlechtlejším a největším dílu světa to přemilé osení boží zhubili a povsazad hubiti nepřestávají. Ale ostanouť i tam ostatkové izraelsť Bohu známi až do skonání světa.

Pán Bůh račiz sám takovou ohavu silným svým ramenem potřítí a nad námi slávu svou ukázati.

Závěrek této knihy

A takť jsem kratičce přeběhl, co tento (kdo jest pak koli této knížky spisovatel byl) více než před půl druhým stem lety sepsal. Při němž patrně viděti bylo obzvláštní boží dílo a posilu, kteréž v těch mnohých pokušeních tureckých dostal.

A poněvadž i mně poněkud dostalo se v té škole v rozličných pokušeních mezi Turky býti, protož také při každé kapitole vedle tohoto dobrého muže mé zdání a další těch věci vysvětlení jsem položil.

A byloť by hodné, aby se bylo mohlo věděti jméno jeho. Ale poněvadž není poznamenáno, musíme toho opykatí a cele tomu věřiti, že jméno jeho v knihách života věčného od Syna božího zapsáno jest.

DRUHÝ DÍL ANTIANKORÁNU

Odkrytí té larvy mahometské a básní jejích,
že básně jich z ďábla
a ne z Starého a Nového zákona pošly.
Též o jistotě Písem svatých
a jak proti Turkům bojovati máme

Klíč Slova božího

Odkrytí té larvy ma-
hometské a tajemství
jejího

Světlo Slova božího

Nadarmo mne ců ustanoveními lidskými.

Kdo odvrací ucho své, aby neslyšel zákona božího, i ta modlitba jeho
jest ohavností. Přísl. 28, v. 9.

Kdo se rouhá Duchu svatému, nebudeť mu odpuštěno.

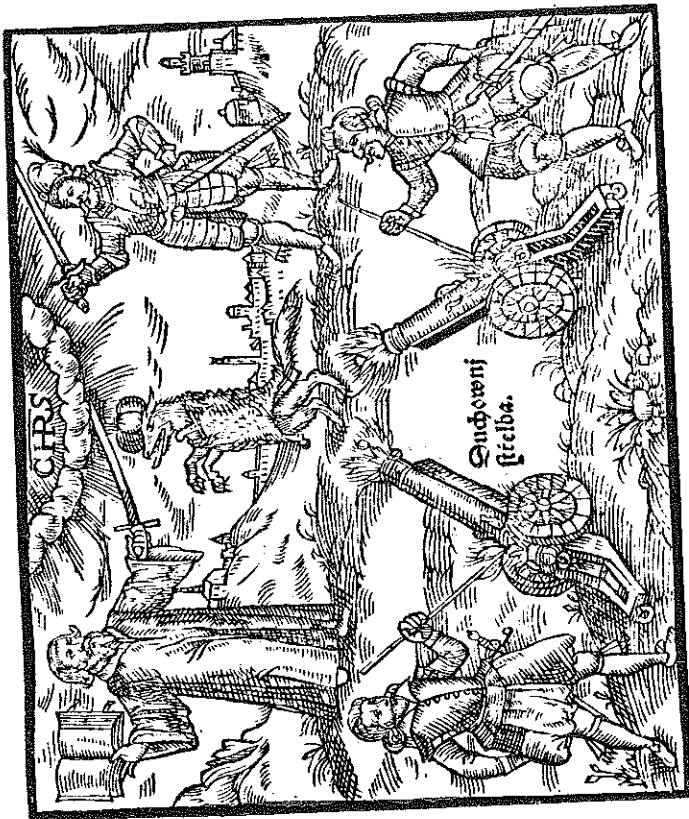
A poněvadž nechťeli lásky pravdy boží přijíti, dal jim Bůh mocné dí-
lo podvodův, aby věrice lžem spaseni nebyli. 2. Tes. 2, v. 10. 11.

Byť i anděl z nebe jiné evangelium kázal, budíž proklatý. Gala 1, v. 8.

Měč duchovní
Pisma svatá

Odkrytá ta larva a jak
proti ní bojuvati

Měč železný
vrchnost křesťanská

Co tělo bez duše, co svička bez ohně, co štelba bez prachu, tak
i rytůř křesťanský s mahometány bojující bez známosti Krista jest
mrtvý, slepej, nesvíťi, jest bez pravé síly, a maje domácího ustavičné-
ho nepřitele při sobě, totiž tělo své vlastní, bude-li samým tělem proti
a tělo tělem, hřích hříchem přemohl, nebojujice podlé pštolunku bo-
žího, od nejvyššího svého věčného Syna božího v slovu jeho svatém
sobě vydaného, jistěť žeť při obdankování nevezme té blahoslavené
korunky nesmrtnosti, ale vezme žold za hřích, jenž jest věčná
smrt, jakéhož žoldu mahometáni a jaloví křesťané, avšak mahometá-
nům v bezbožnosti rovní, očekávati musejí.

Všecko náboženství turecké na tom záleží; nejprve, aby se svým Alkoránem před lidem obecním ukryli, pročez také z své staré arabské řeči, kterouž jest sepsán a kteráž se nyní obecně nemluví, do turecké řeči překládají nedají, než toliko náěk kratičké vejtahy o Pánu Bohu, že jest milosrdný, a o některých jeho jiných skutcích a o Mahometovi, že jest jeho prorokem byl, mají.

A za tou příčinou dal jsem teď zavěšiti zámeček k jejich Alkoránu, což se dobře trefuje k tomu tajemství nepravosti 2. Tes. 2, kteréž se již tehdáž začalo kovati. A potom měl ten *anomos*, latíně *ex lex* a po česku bez zákona, anebo odpůrce zákonu božím povstati, kteréžto tajemství tak naši Čechové nevelmi vlastně jmenují nepravosti, protože v řeckém jazyku, jakým svatý Pavel psal, stojí *anomos*. To jest tajemství takové kovati, chtějí býti bez zákonu, a odpírajíce zákonu božím a svá práva nepravá nařizující, tudy se nad Boha a jeho práva zvyšovati. A vlastně se to při Mahometovi spatřuje, kterýž jsouce *atheista*, usiloval Starý i Nový zákon v básni obrátiti a Alkorán sobě z pouhých básní slípal.

Ale po něm přišel chytřejší satan, styděv se sám za ty hloupé lži, zapovídal politickým rozumem je do tureckého jazyku překládati, o nich se hádati i na kazatelnicích od kněží kázati, toliko zevnitřní ceremonie nařídil, kteréž oni krátké vejtahy mají, a v těch kdo poslušnost nezachovává, nemají ho za dobrého musurmana, totiž věrného Bohu, nýbrž karbáči a kyjmi k zachování takových ceremonií zevnitřních a k té jednomyslnosti u víře, a raději v pověře, kterouž se oni nade všechny jiné národy chlubívají, holomci jich zejskáni. Však toliko své již dobrovolné zejskané mahometány k té jednomyslnosti nutí a k svému náboženství a ne jiné *relígi*, jako židy a křesťany. Jakž pak až posavad klášteri jsou v Turcích i v Konstantinopoli, jen toliko ať nehaní tureckého náboženství. A z těch ceremonií tyto přednější jsou: Nejprve v kostelích i v kaplách jejich vsudy lampy hoří. Modlitby své

v týchž kostelích i po domích i na ulicích třikrát za den, totiž ráno, o polednách a o něpořích vykonávají, tváře své k městu Mechu řečenému obracejí, a když se modlí, nejprve hlasitě promluví, že jest jeden Bůh a jeden jeho prorok Mahomet. A tak jedná stojí, jedná klečí, jedná země líbají, nazývají ji matkou svou, a jedná tisíc nětco brebencují, jedná co židů v školách svých co z vyvržené myslí anebo co pohunek za pluhem halekají, jedná tomu že, jedná lehčeji, jedná počepmo a hned zase z toho hlučně všickni spolu, a zvláště když kněze svého mezi sebou mají. A vyvstana všickni, majíc od modlení jíti, nejprve oběma rukami bradu hladí, i ten, kdo brady nemá, děkujíc Pánu Bohu, že je mužmi a ne ženami stvořil. A potom každý z nich ohlídně se na levou stranu, kteráž u Turkův povětější jest, a tu anděla dobrého pozdravuje, děkujíc mu z opatrování, a po pravé čerta též pozdravuje, aby mu neškodil. A to vše se s takovou velikou pokorou a takovým vzdycháním děje, že sprostý to soudě, řekl by povahu tu ne lidskou, ale andělskou horlivostí býti.

Mimo modlitby nejvíce zakládají na obmežování rozdíl-ném, odkudž při kostelích i po městě, kde mohou býti rouy a čisterny, tu se dělají, a tu komu se zdá, že by kterým oudem proti nařízení Alkoránu zhrěšil, tedy kde ten šat drobět vodou potřé. Nejobyčejněji pak to na střeví-cích, u prstův, na rukou, loktech, na prsích, na uších, očích a tváři dělají, a tudy se praví docházeti celého očis-tění.

Ač já nevím, co oni za hřích mají, poněvadž tělesná zá-dost u nich žádný hřích není, leč to, kdo ty ceremonie někdy poopustí, že se zase obmežvá, aby mu to za hřích počteno nebylo.

Všecky pak modlitby jejich nejprve proti křesťanům se vztahují, aby Pán Bůh mezi ně dal nesvornost, druhé, aby oni je docela vybojovali, třetí, aby jim se zde všecko dobře podle těla dařilo, čtvrté, aby dokonale v nebi všeho toho, co zde na zemi požívali, požívatí mohli, jakož jísti, píti a pěkný fraucimer mítí.

Kteréžto básně v Alkoránu jejích jako nějaká tajemství zavřené již klíčem Slova božího se odevrou a do těch jejich lamp zemských posvíí se světlem Slova božího, kteréž samé jest lucernou nohám našim. A tak při tureckých lampách, v nichž oni nadmíru své kochání mimo všechny jiné pohany mají, to se spatřuje, co Izaiáš praví v kapitole 21, v. 12: Přišlo jito, avšak vám vždycky noc.

Vysvětlení druhé figury serchu položené

Po klíčích Slova božího, jimiž se ta tajemství dábelská odvíratí mají a po odevření nahlédne se světlem Slova božího, vezmeme tak obojí meč a obojí střelbu proti těmto ruhačům mahometánským.

Nebo co tělo bez duše a střelba bez prachu, takový i rytíř křesťanský bez známosti Krista a bez vnitřní posily skrze slovo jeho. Nepřemůžeť pohanův, ale máje vždycky při sobě domácího zrádce, totiž tělo své a rozum porušený, spíše od nich přemožen bude, anebo sám dobrovolně k nim přistoupí. Protož svatý Pavel praví 1. Kor. 10, že v těle chodíce, ne podle těla rytěrujeme. Nebo odění rytěrování našeho není tělesné, ale mocné v Bohu k vyvrácení ohrad, jímžto podvracíme rady a všelikou vysokost, povyšující se proti umění božimu, jímajíce všelikou mysl v poddanost Kristu a nahotově majíce pomstu proti každému neposlušenství.

Item všecko v Kristu mohu, kterýž mne posiluje, živí jsem ne já, ale živí jest ve mně Kristus. A toť jest ta pravá síla rytířův křesťanských, ten duchovní prach, bez něhož se co zemská koule z děla vypuditi, ovšem nepřátelům uskoditi nemůže.

A vyhrá-li toliko podle těla, bojujice ve vši bezbožnosti jako pohané, prohrá podle duše. A co platno člověku, byť všecken svět získal, praví sám Syn boží, a duši své užškodí?

Sama Písma svatá Starého a Nového zákona že jsou ten pravý klíč, pravé světlo, pravý meč a mocná střelba

a dělo, jimiž se jakž Mahometovo, tak i všech jiných podvodníkův dílo boří a z gruntu vyvrací a v nic obrací, a že jsou křesťanskému vojáků největší posila k užívání proti mahometánům železného meče, tak jakž se v třetím dílu Antialkoránu tohoto z zrcadla prorockého a z mého duchovního kompastu mocně dáleji prokáže.

Fides vera et bona conscientia, non nisi in scripturis acquiescunt. Pravá víra a dobré svědomí v samých Písmích svatých mají své odpočívání.

Mahomet, ten z Izmaele pošlý pankahart, posměvač, ruhač, syn podle těla a ne podle zaslíbení narozenny, a tak ne dědic království božího, nýbrž ten zjevný Antikrist, máje se k tomu, aby mocné dílo podvodův a lží v těch, jenž hynou a pravdy poslouchati nechtí, podle předpovědění božích založil, snažně o to usiloval, kterak by s Sergiem mnichem ariánským, *apostatou*, to jest odpadlcem od víry křesťanské, jsa též Mahomet odpadlec a čítavše Písma svatá prvě, zákon boží netoliko v podezření, ale byť možná bylo, docela *ex rerum natura* k vyhlazení přivedl. Však při tom věděl bezbožník, že kdyby jakouž takouž larvou Starého i Nového zákona svůj básnivý Alkorán nezasílil, že by mu tak snadno od jalových židů a křesťanů věreno nebylo.

Věděl, že nic staršího nad Písma svatá není, takže nejstarší pohanský *historicus Herodotus* teprva svou historií od počátku světa třítisícino pětistého čtyřicátého léta začíná: totiž za krále judského Manasesa a Cýra krále perského.

Protož, nešlechtemník, jak jest ty své hrozné básně a rouhání zákonem božím někdy, jakž on praví, vydáním, ale již zrušeným a v Alkoránu opraveným obvinul, to dosti jsme v jeho básních spatřili.

Však kdo z křesťanů těch básní nečetli ani o nich neslyšeli, ti vpravdě vidouce z počátku, kterak oni své básně Mojžíšem i Kristem Pánem zastírají, kterak převelikou šetrnost a vážnost k svému zákonu mají, kterak ten zákon arabsky psaný, kteroužto řeč ač velmi řídký Turek rozumí, však tak jako knihu boží s sebou mnozí

Mahomet
jak Písmy
svatými
předpověděný
a jakým
oumyslem
a na jaký konec
svůj básnivý
Alkoran
sepsal

vozí a mnozí částku téhož zákona pro šířství na hrdle v pytlíčku zašité nosí, což při mnohých Turcích v bitvách i v vězeních se nachází, i sám sem to viděl.

Též jak v svém Alkoránu praví, že Pán Bůh Mojžíšovi zákon dal a ten že trval až do Davida, a kdo se ním spravoval, že každý spasen byl. Potom že Davidovi druhý zákon dal v žalmlích, ten že trval až do Krista, potom za Krista že jest evangelium dáno, a tím kdo se spravoval až do Mahometa, že každý spasen byl.

Nejposlednější pak zákon že jest dán Mahometovi a ten že jest pečet všech prorokův a že jest pevnější než nebe i země a že věrní uvěří, nevěrní a modláři neuvěří, s velikým při tom zaklínáním sebe, kterak pravdivé věci píše a že žádným kouzelníkem ani čarodějníkem není. Nu, kdo, řku, nejza vnitřnosti těch podvodův z kořene povědom, tak povrhne patř, ovšem když v kostelích jejich, vida, kterak horlivé básně kází, řekl by, že jsou kus od částky lidu božského.

Ale co praví svatý Pavel 2. Tesalonickým 2? Dal jim — prý — Bůh mocné dílo podvodův, těm, jenž hynou, aby spasení nebyli. Již prosím každého, kdo toliko Krista a jeho pravdu miluje, aneb kdo nejmenší rozum lidský má, nejsou-li to hrozné básně v první knize o rodu Mahometovu? Též v druhé i třetí, o jejich některých tejnějších artikulích víry, též v Alkoránu, ač drobet subtitlněji slovem božím. Co eceťera muškátem prošípované psané básně, jimž se všickni čertí, jakž smejšším, směji, avšak lidé je předece přijali. Proč? I proto, jakž praví apoštol, že nechťce poslouchat pravdy, dal jim Bůh mocné dílo podvodův, aby lži věřili.

A aby ta lež všechněm najevo nevyšla, zapověděl Mahomet pod ztracením hrdla o svém Alkoránu se nehádati, pročť ani z árabské té staré řeči, v níž jest psán, nesmějí jej do turčské řeči překládati, takže z tisícce jednoho kněze, což jsem sám zkoušel, nenajdeš, který by Alkoránu, totiž samého textu, povědom byl anebo jej v té staré arabské řeči čísti a jemu rozuměti mohl, toliko maje známost zevnitřních ceremonií, lid vedou k zachování jich.

O trojím zákonu

A kdo to umí, ten jest mezi nimi nejmělejší kněz a z lejkův nejlepší musurman, to jest věrný Boha ctitel.

Ale věčného a neproměnitelného slova božského v Starém a v Novém zákoně obsaženého jiný jest skladatel, jiné základy, jiná chut, jiné, že to Bůh a ne člověk psáti kázal důvodů.

I. Slyšeli jsme, že nic staršího nad Pisma svatá není a že pohané teprva své historie po půl čtvrtu tisíce letu od stvoření světa počínají. A že Písmo to boží, Duchem svatým nadchnuté, svatí proroci a apoštolé učili a že není složeno z básníček rozumem lidským vtípně vymyšlených, ale že jest moc boží k spasení každému věřícímu, tito jsou toho důvodové.

II. Ze v tom převelmi prostném a jako domácím mluvení, které se v Písmích svatých bez všelijaké, buď vysoké a naduté chlouby, buď pokryté pokory a nížení zachovává, že se, řku, předivná a nevstřížitelná sláva a pravda boží spatřuje, do níž volení boží co do zrcadla v obraz boží proměňující se vzhledají, nevěrní pak, co od slunce vzhuru pyšně v něj hledíc, se urážejí.

Ale všechna jiná písma, nerci-li pohanská, ale i nejosvětenějších křesťanův, snadno se od Písem božích co slunce od hvězd rozeznají. Nadto pak od mahometských básně, kdežto samý tmy tak temný ku přirovnání slunce nejsou jako básně mahometské. Nebo ačkoli Alkorán ho líto lva dábila kuží ovčí přikrývá, však nedopustil všudy slovem božím své lži co nějaký líný jed špikuje a to mu Pán Bůh, aby ty hrozné pazoury přikrytí měl. Byť to hovenec s jablůčkem plyna ještě víceji chlubně křičalo, pravě: My jablůčka plyneme, přecet se v jablko nepromění.

III. Slovo boží sám Pán Bůh v nás ujišťuje, tak že po-božná duše nad tím Slovem božím spíšeji se zatočí, nežli virgula havířská nad zlatem, dřívěji se za ním obrátí, nežli *magnes* kámen k půlnoci, anebo kvítko to — slove slunečnice — za sluncem, a to vše samou mocí boží. Nebo jestliť dříví, kamení, kvítí k jistým věcem se obrací, ovšem člověk, jsa chrámem živým a z živého dříví a kamení staveným a máje Ducha svatého závdavek vykoupení, skrze

Pisma svatá
že z Boha poslána
a Mahometova
že se vyřihla,
že se vyřihla,
důvodů toho

1. Že nic staršího
nad Pisma svatá
není.
2. Petrova 2:
2. Petrova 1;
Římanům 1.

2. Že sláva boží
předivná
se v něm spatřuje

3. Že voleným
božím
libou vůlí
a mocí
boží k spasení,
osvědující
a přivozující jest.
Ale nevěrným
že jest smradem,
však ne
bez ubodnutí

svědomí, jich
k budoucímu
osvědčení.
Podobenství.

týž závavek k Slovu božím se táhne, je od básní a lží co včelíčka ružičku od mochohurky houby jedovaté, avšak na pohledění pěkné a strakaté, rozeznati umí a medu z ní neběře. Tak také Slova božía vůně jest voleným bo-
žím co včelice med příjemná, nevěrným pak ledacos ji-
ného zemského co svini trus voní. Pročez kdožkoliv Slovo
boží čte, slávu boží v něm spatřiti musí, věrní k dalšímu
osvědčení, nevěrní k osvědčení a jakéhož takéhož svědomí
jejich ubodeni a jako předěšení, citě to v svém srdci, že to
nemohl člověk sám od sebe psáti. Ale že pak jakož dá-
blové, věda o tom dobře, že to slovo z Boha poslo a prav-
divé jest, však věda také, že k nim nepřináležejí, jemu se
rouhají a nejvíceji, by možné bylo, rádi by netoliko v po-
chybnost lidem je uvedli, ale docela (kdyby nad nebe
a zemi nejmenší jeho puntík pevnější nebyl) rádi by
z gruntu vykořenili.

Segius mnich,
tovaryš
Mahometů
a skladatel
Alkoránu

Jakž i Mahomet — legát a holomek satanů, pomocník
jeho *Segius* mnich ariánský, maje povrchmí literní zná-
most Písma Starého i Nového zákona, však že to slovo
boží k vykonání tělesných jeho žádostí a k časnému kra-
lování, po němž Mahomet dychtěl i jeho dostal, neslou-
žilo, protož haněbný posměvač, z Izmaele pošlý, téměř
slovu božím svými básněmi co psím ecetera hřebíčky
pošpikovaným a v medu usmaženým se rouhal. Však že
i takové rouhavé svědomí v ten Den veliký Páně, když tej-
nosti lidské souditi a svědomí lidská jedna vymlouvatí,
druhá obviňovati budou, otevřené stane, o tom svatý Pa-
vel píše k Římanům. A tak dobře pověděl papež *Pius Se-
cundus Aeneas Sylvius*, kterýž Českou kroniku sepsal:

*Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet
Eiffrenis Monachus, plenaque fraudis anus.*

Ale navrátím se k tomu, že to slovo boží sám Duch bo-
ží ten závdaveční v nás, kterýmž ke dni vykoupění zna-
menání jsme a kterýž za nás lkáním nevymluvným oro-
duje, totéž slovo své v nás ujišťuje. A kdyby té jistoty
nebylo, tedy ani zázrakové při téměř slovu božím stali ani

Služebné pomocí
jakkoli důvodné
neupewnily by
v nás
Slova božía,
abychom jemu
věřili,

kdyby sám Bůh
v nás podstatně
toho nepovrho-
val

ta přemilá a přepotěšená *ecclesiae auctoritas*, touž církvění,
téhož slova, že pravé jest, nám potvrzení při nás by pra-
vého a svědomí se dotýkajícího užítku neneslo. Pročez
doutlanlivě svatý Pavel praví říka: Vímť zajistě, komu jsem
uvěřil.

Však mimo tento nejpodstatnější důvod, když ten jako
pevný základ v srdcích našich, touž ten uhelný kámen
Kristus a slovo jeho v srdcích našich se založí, již i jiné
důvody na téměř gruntu stavěti převelmi potěšená a nás
posilující věc jest.

IV. Že Pán Bůh hned od počátku světa co v předních
proměnách církve své i také všeho světa činiti umínil, to
vše až do skonání světa předpověděl, aby všemu světu
známo bylo, že zoust Hospodina Boha izrahelského zá-
dně prázdne slovo nikdá nevyšlo.

Ku příkladu z mnohých věcí tyto některé ať tuto polo-
žím. O Kristu Pánu co hned Adamovi zpočátku o zaslí-
beném semenu ženy zaslíbeno, co o příští téhož od Jákó-
ba patriarchy prorokováno, co od svatého Davida
a prorokův o jeho narození, pravém božství a člověčen-
ství, o jeho utrpení, zmrtvýchvstání, nanebevstoupení,
Ducha svatého seslání, židův po všem světě rozptýlení
a evangelium kázání předpovídáno, to se vše naplnilo.

Najdeš začastě, kterak jistý počet let i osoby, jenž se
ještě nezrodily, jmenovány jsou. 1. Mojžíšova 6. — před-
povídá se potopa před sty dvacíti lety. 1. Mojžíšova 15 —
povídá se potopa před sty dvacíti lety. 1. Mojžíšova 15 —
předpověděl Bůh Abrahamovi služebnost egyptskou,
kterak jeho rodina čtyry sta let v Egyptě sloužiti a zase
odtud vysvobena bude, což se i stalo. Těž (1. Mojžíšo-
va 49) Jákob předpověděl, že nebude sceptrum a panová-
ní od Judy odňato, až zaslíbený Mesiáš přijde. Což se
stalo, že ačkoli již králové židovská že se skrze Římany
šelský slove *synedron* —, z rodiny Davidovy spravoval až
do posledního Aristobula, potom pak židé po všem světě
rozptýlení, kterážto zkáza židovská že se skrze Římany
stane, předpověděl Mojžíš téměř před patnácti sty lety,
pravě v 5. knihách 28. kapitole, že národ na ně přitáhne
co orlice. Což se naplnilo, nebo sami toliko Římané orla

4. Samá toliko
Písma svatá
netoliko církveni,
ale všeho světa
proměny —
minulé, nynější
i budoucí —
předpověděla,
čehož ani
u Mahometa,
ani v žadných
pohanských
písmích
se nenajde

za heslo měli. Též Daniel 9. jisté léto přistů Krista Pána od anděla Danielovi jest předpovědino. Též 1. Královská 13. Joziaš král zejména předpovědín a to před třmi sty třiceti třmi lety dříve, nežli se narodil, s tím doložením, že ten modlářský oltář v Betel zboří, což se i stalo. Též Izaiáš v kapitole 44 Cýra, krále perského, zejména před sty sedmdesáti lety dřívěji, nežli jest se narodil, předpověděl, kterak zase chrám stavěti dá. Též Jeremiáš předpověděl navrácení z Babylona po sedmdesáti letech, to se jest stalo; v Ezdráš kapitola 1. A tak jiná mnohá k těmto podobná předpovědění, obzvláště co Daniel o čtyrech monarchích a o jiných proměnách světa prorokoval nejináče, než jako by přítomné neb pominulé věci a ne teprva budoucí psal, kteréž se všechny podle uložných od Boha časů, míst a osob naplnila.

Jako i ty proměny v církvi po nanebevstoupení Krista Pána, které se staly a dosavad dějí, ty všechny od prorokův a předně Daniele v kapitole 7, 9, též od samého Syna božho i od jeho apoštolův, jako svatého Jana v Zjevení a svatý Pavel 2. k Tesalonickým 2., předpověděny jsou. Též co ještě pozustávajících nenaplněných, však v též na dějí, že se konečně naplní, očekáváme. Jako z mnohých tyto obecné po všem světě všech věcí pro hříchy naše časové proměny, kteréž se vždycky daly, dějí a dítí budou. A předně soužení církve proto, aby církve v Boha a ne v lidské moudrosti doufala a po vysokých světských věcech nedychtěla, ale raději na milosti boží v Kristu prokazované přestávala. Též aby všickni mocnáři světa nic sobě zde věčného nestáli. O čemž Izaiáš 28, Jeremiáš 30, 45, 46, Zachariáš 12.

A tak jest Pán Bůh i těmito předpověděnými věcmi a potom naplněnými svou neproměnitelnou pravdu ohlásil. Tak aby též v srdcích našich víru o budoucích proměnách ujistil. Ale v básních mahometských nic takového nenajdeš, ba ani nějaký nejmenší pořádek historie věci již minulých, ani času a let, o nichž Mahomet píše. Což za pátý důvod vezmeme.

V. Pátý důvod, že Mahomet, slípv svůj Iživý Alkorán

a rozděliv jej na sto a dvacet čtyry kapitoly, kteréž azoary jmenuje, žádného pořádku historického v svých básních ani při osobách, o nichž píše, ani o letech nemá. Nýbrž jedno s druhým plete a ve všem svém Alkoránu nejvíce o Adamovi, Abrahamovi, Izmaelovi, Izákovi, Jákobovi, Jozefovi, faraonovi, Davidovi a Kristu Pánu zmínku činí. A téměř žádné kapitoly není, aby o nikom z těchto nějakou básničku sobě nesložil, a začasté všechny do jedné kapitoly pojímá. O prorocích svatých ani o králich židovských krom svatého Davida a Salomouna žádné zmínky nečiní. Též i o pohanských králich mlčí, krom drobet o Alexandrovi Velkém, co mu někde staré babky rozprávěly.

Sumou žádná básně, nerci-li historie od počátku světa nechtutnější není sepsané, jako mahometská. Ježto jiní pohané nerci-li historie, ale zjevné básně ku příkladu nějakému lidem a nebo k zasmání nějakým pořádkem sepsali. Jako ať českých básniček dotknu: kronika o Biancifrě, o Štyrlidovi a jiné, též Amadis francouský a třeba přidejme i Markolta i Eigenšpigla, též i o Satranské zemi, do níž se lidé skrze klobasy projíždají. Též *de Utopia*, kteréžto země se nenachází, avšak všudy nějaké posvíceníčko a něco pro kratochvil a k zasmání slouží.

Ale v Alkoránu jest pravá *obypovídaná*, totiž jako nějak blivaniny všech posměvačiv božích, poslych od Izmaele, o němž Písmo 1. Mojžíšova 21., že posměvačem byl, praví. Proměnil pak Mahomet časy podlé předpovědění od Daniele v kapitole 7. Nebo nestydatý posměvač a lhář smí léta vycítati, co jest před stvořením světa se dalo. Ježto nevěděl, co jest se při a po stvoření světa stalo, směl i na léta nebeské, pekelní věci měřiti. Najdeš v třetí té knize, že dva tisíce let před tím dřívěji, než svět stvořen byl, Pán Bůh nějaké světlo (jemuž mahometáni rozum připisují) stvořil, z něhož Mahomet, byv Adamovi, Abrahamovi, Izmaelovi zaslíbený, posel, a to světlo jmenují slovem a moudrostí boží. Což hanebný satan na posměch věčnému Synu božimu, kterýž jest to věčné nestvořené světlo a moudrost boží, skrze něhož i ty věky,

5. Čas a léta od stvoření světa, a jak léta až dosavad zběhla, to že sama Písma svatá a církve boží poznamenala, a jak Mahomet čas a léta podle předpovědění Daniele v kap. 7 ve lži proměnil, usilující zákon boží a časy změnití.

Žádných nechtutnějších a hloupějších básní nad mahometské řízení, a k tomu i ty samy s sebou se nesrovnávají

jakž svatý Pavel praví k Židům, stvořeny jsou jmenuje, jehož východové jsou od věčných časův. Mícheáš v kapitole 5.

Sergius Mnich

A této posměšné básničky pomohl jim mnich ariánský *Sergius* sepsati. Též v druhé knize nestydí se lhátí, že na světě nejprve sami d'áblové sedm tisíc let před anděly bydleli. Ježto v Alkoránu v kapitole 1. praví, že Belzebub proto z nebe svržen, že jest se Adamovi klaněti nechtěl. Potom v též druhé knize se píše, že andělé tisíc let před Adamem stvořeni jsou. Z čehož viděti, jak satan nercilil zaslíbení boží na Izmaele chtěl přenéstí, ale se staršího nad vyvolené anděly boží vyhlásiti. V též knize při konci, kdež píše, jak i d'ábel naposledy omyt bude, jak Adriel anděl všecky lidí i anděly před soudným dnem zbije, až i naposledy samého sebe. Tu že potom vzkríšeni, obecně zmrtvýchvstání bude, avšak dřívěji, nežli se před soudným stolicí postaví, že všickni čtyřiceti let pořád v svém potu splejvati budou a že se smrt v skopce obrátí. Item jak jísti, píti v nebi budou, ale že skrze střeva nebudou nic odcházetí, než potom. Item kterak muži s ženami napořád, kdo s kým bude chťiti, tělesné obcovati budou, sice jináče, poněvadž dokonalá radost v nebi býti má, že by bez freje nebyla dokonalá, a že Den Páně od času postu Mojžíšova v padesáti tisících letech přijde. Cesta k nebi že jest zdýli pět set let.

O zkáze světa jednáček praví, že vodou, jednáček že ohněm zkažen bude. A že nebe země na nějaké rybě Albeht založený stanou, a kterak veliký vůl v předpeklí bude, maje čtyřiceti rohův, od jednoho každého rohu pták sotva by v tisíci letech doletěl.

Toť máte tu pěknou mahometskou historii, též i předpovědění budoucích věcí. Čemuž všemu tak mnoho Mahomet s pomocníky svými, spisující to, věřil, jako jest věřil *Aesopus*, když psal své — však příkládné — fabule a básničky, připodobňujíc zvířata všelijaká jedná s druhými mluvící. Ale lepším ourmyslem *Esopus* psal, totiž k vejstrahám a ku příkladům lidským svou knížku básničkami příkladnými nazval. Ale ten praarci proklatý po-

směvač a ruhač k tomu cíli vecl, zda by Písma boží co který jeho Alkorán také za básně držána býti mohla. Jakž pak to při těch, jenž hynou, způsobil, jimž kázání evangelium Kristova jest pouhá básnička a bláznovství, vyvoleným pak božím moc, moudrosti, boží cesta a jedina regule k spasení (1. Kor. 1.).

VI. Najdeš také mezi pohany jako nějaké jiskřičky té pravdy boží a těch věcí, o nichž se v Písmích svatých píše. Jako o věži někdy Babylonské zmínku činí několik set let před narozením Páně, totiž léta třítisícího dvoustého padesátého čtvrtého nejstarší historikus pohanský *Herodotus*. Též o porážce *Senacheriba* pyšného za krále *Joziáše*. Též o králi *Joziášovi*, kterýž od krále egyptského *Necha* přemožen byl. Píše také velmi mnoho toho *Berosus* a jiní, co se v židovské historii zběhlo. Píše i *Cornelius Tacitus* pohan, kterýž po narození Krista Pána léta šestnáctého hned od smrti *Augusta* císaře až do obležení Jeruzaléma od Týta psal. A mezi jinými věcmi mnoho o začátku židův a jejich náboženství, též kterak *Mojžíš* ten lid z Egypta vedl, najdeš to v listu latinském třístém devadesátém devátém. Item čtyřstém. Což přepotěšené jest věděti, že i pohané jako maní o těch slavných skutcích božích poznamenali, tak jakž jim zdaleka co po trubách rozpráveni byli, něčete jich sami z Písem svatých. A ačkoli se židům i křesťanům v jejich náboženství posmívají, však podvodů jako tento proklatý Mahomet neužívají. Nepomazali svých bludův slovem božím Starého i Nového zákona, nýbrž raději docela zavrhli a svou mizernou minci obrazu a rázu Boha izraelského jako Mahomet podvodník a falešník nebili. Pročž Sidonu a Týru i Sodomě a Gomore v ten veliký Den Páně snesitelnější budou nežli Mahometovi a jeho čeládce.

VII. Starý zákon, který my křesťané máme, tentýž židé mají, tentýž předešle za krále egyptského *Ptolemaea Philadelphya* od sedmdesáti dvou mudrců do řecké řeči z jazyku židovského jest přeložen, jej podnes máme. Čímž Pán Bůh Slovu svému, jakožto kšaftu neproměnitelnému, podlé něhož království nebeské děditi máme, jako rozdí-

6. Slovu božím u pohané — ač nechtě —, že slovem božím jest svědectví dávati museli. Ale Alkoránu žádný svědectví nedává.

7. Slovu božím Starého i Nového zákona i pohané za sražení dáni, aby k zfalšování nepřišlo